
oudheidkundig nieuws

Alfons Van Werveke (1860-1932), onderwijzer, later Adjunct-Stadsarchivaris en Conservator van het Museum voor Oudheidkunde, was van jongsaf sterk geïnteresseerd in het Gents verleden.

Gedurende 27 jaar zou hij in het blad "Het Volksbelang" artikels schrijven over Gentse historische onderwerpen. Een schat van informatie die ook, nu nog, zeer het lezen waard is.

Hoeveel van onze lezers hebben ooit die bijdragen gelezen? Wij vermoeden bitter weinig.

Als het past, zullen we zo nu en dan eens een van deze artikeltjes herpubliceren, zonder iets aan de spelling te veranderen.

Het volgend artikeltje werd gepubliceerd in "Het Volksbelang" van 9 januari 1909 en gaat over

Het Klooster van Deinze, sedert 1793 Krijgsgasthuis

Den 15 December 1908 werden aan de heeren ondernemers Van Herreweghe en De Wilde aanbesteed, voor de som van 136,577 frank, de veranderingen en vergrooing van het krijgsgasthuis, sedert 1793 gevestigd in de gebouwen van het klooster van Deinze. Het zal niet ongepast zijn, op het oogenblik dat de oude kerk en andere gebouwen langs de Ekkergermelaan gaan verdwijnen, een

beknopt overzicht te geven van de geschiedenis van de gemeenschap en haar gebouwen.

Het klooster van Deinze dankte zijn naam aan de omstandigheid, dat het tot 1578 gevestigd was te Deinze. Het heette eigenlijk het klooster van Sinte Margareta te Bethlehem, welken naam het overgeërfd had van het oud Begijnhof van Deinze, dat nog in 1404 bestond, doch kort daarna werd ontbonden. In 1423 verkregen Jacob van den Haste en eenige andere poorters van Gent wat nog overgebleven was van het oud Begijnhof en bouwden aldaar een kapel en verschillende huizen ten behoeve van een klooster van Augustinessen, dat de Schepenen van Gent ten jare 1427 onder de bescherming der stad namen.

Jan de Scuweleere, een priester, dien de nonnen in zijn ouden dag verzorgd hadden, schonk hun zijn woning op de Recolletteleie, welke sedertdien als "herberg" of toevluchtsoord gebruikt werd, als de nonnen te Gent het linnen garen en het lijnwaad kwamen verkoopen, dat ze in hun klooster vervaardigden. In 1458 hadden ze hierdoor moeilijkheden met de pachters van de "queilloete", die beweerden, dat ze, evenals de poorters, daarvoor de belasting moesten betalen, wat echter door de Schepenen niet werd toegestaan.

Het klooster verkreeg in 1468 de officieele bescherming van hertog Karel den Stoute, die hun toeliet, ten teeken van dien, zijn wapen op hun huizen en eigendommen te plaatsen.

De door Van den Haste gestichte kapel werd in het midden van de XVde eeuw door een kerk vervangen op kosten van Simon van Lalaing, ridder, heer van Montigny en Hantes, overleden in 1476. Zooals het dikwijls gebeurt, werd in het midden der XVIIde eeuw, toen de monniken van St-Pietersabdij het kort begrip van de geschiedenis des kloosters te boek stelden, alleen dezen laatsten weldoener, een edelman, vermeld; maar den naam van den waren stichter, die bovendien nog al zijn goederen te Deinze aan het klooster had bezet, een gewoon burger, was vergeten!

In 1477 kochten de nonnen hier te Gent een huis aan Sint-Martens te Ekker-gem, dat voortaan tot "refuge" zou dienen. Ten jare 1503 werd het door den aankoop van een tweede huis vermeerderd en in 1520 door dien van een daarachter liggende stuk grond.

In 1530 woonden in het klooster te Deinze 44 nonnen, 102 zusters, 2 novicen, 1 prior, 3 priesters, 2 leekebroeders en 12 knechten. Toen nu de heer van Fiennes, gouverneur van Vlaanderen, geruchten had vernomen nopens het ongeregeld leven van de godsdienstige gemeenschap, deed hij, op last van de landvoogdes, Margareta van Oostenrijk, een onderzoek instellen door de priors van de Predikheeren en het klooster van Galilea en den pater van de Jeronimieten, die echter alles in regel bevonden.

Van den beeldenstorm van 1566 had het klooster van Deinze, evenals zooveel andere erg te lijden : de versieringen van de kerk werden gebroken, de vensters stuk geslagen, evenals eenige schilderijen. Een man van Komen, die de aan-

voerder was geweest, werd 11 December 1567 op de Korenmarkt gehangen. Ook gedurende de volgende jaren had het klooster veel last van de Spaansche soldaten, en bij den opstand van 1578 werden de nog overgebleven nonnen van hun bezittingen beroofd. Wel werden ze bij "intercessie van mijnheere den prince van Orangien, graven van Nassau," den 17 December opnieuw in het bezit van hun klooster gesteld, maar ze moesten weldra weer uiteen, en de gebouwen werden gedurende het Calvinistisch bewind verwoest.

Na de overgave van Gent aan de Spanjaards (September 1584), vestigden de nonnen zich voor goed te Gent in hun refuge van Ekkerghem. In 1611 werd het Gothisch kerkje gebouwd, dat een vijftal jaren geleden van meestal zijn ogiefvensters en zijn torentrapje werd beroofd, en weldra gaat afgebroken worden. Den 6 September 1642 werd de eerste steen van de nog heden bestaande Renaissance gebouwen gelegd.

Toen de nonnen goed gehuisvest waren, wijdden zij zich aan het onderwijs. Ze hielden een kostschool, die in 1715 34 inwonende leerlingen telde. Daardoor werd het klooster zeer welstellend, zoodat het in staat was de toen bij geestelijke vereenigingen algemeen heerschende zucht naar het bezit van kunstvoorwerpen naar hartelust te voldoen.

Evenals de abdijen en kloosters van Sint-Pieters, Boedeloo, Nonnenbossche, Rijke Klaren, enz. was, op bevel van Jozef II, het klooster van Deinze een echt museum. Toen het in 1783 werd ontbonden werden openbaar verkocht 185 schilderijen op doek, 81 op paneel, 1 op koper; op doek waren 5 portretten van oversten, 1 van een non; op hout een Verzoeking van den H. Antonius en twee stukken met luiken; daarenboven kregen de zusters nog 68 schilderijen mee naar huis, buiten de 220 gulden schadevergoeding.

Gedurende de Brabantsche omwenteling (1790) werd het klooster heringericht. In 1793 stonden de nonnen een gedeelte van hun gebouwen af aan de Oostenrijksche regeering om tot krijgshospitaal te worden ingericht. Het volgende jaar werd de godsdienstige vereeniging door de Franschen ontbonden en al de gebouwen zijn sedertdien als gasthuis voor de soldaten onzer bezetting gebruikt geworden.

A. VAN WERVEKE